

Nulla Hulladék Konferencia

Budapest, 2015. november 2-4.

Civil szervezetek szerepe a környezeti nevelés terén

Lampert Bálint tanársegéd
Nyugat-magyarországi Egyetem

HUMUSZ Szövetség „Re:Gondolatok a világról” (NCTA-2014-8346-E) pályázat környezeti nevelési ajánlása

Szerkesztette: Lampert Bálint tanársegéd, NymE Apáczai Csere János Kar

A tartalmi összeállításban résztvevő partnerek:

- **Bihariné Krekó Ilona** docens, ELTE TÓK, KOKOSZ
- **Bojtos Ferenc** irodavezető, Csemete Természet és Környezetvédő Egyesület
- **Kossár Janka** oktatási programvezető, HUMUSZ
- **Lugosi Beáta**, Reflex Egyesület
- **Oláh Edit** ifjúságfejlesztési vezető helyettes; erdőpedagógus Hírös Agóra - Parádfürdői Ifjúsági Tábor és Erdei Iskola
- **Szántóné Bányai Szilvia**, Gaja Környezetvédő Egyesület
- **Szász Béla** elnök, Giligán Természetvédelmi és Hagyományőrző Egyesület

Az előadás vázlata

- Környezeti nevelés, fenntarthatóságra nevelés
- A környezeti nevelési ajánlásról
- Civilek az óvodáért
- Civilek az általános és középiskolákért
- Civilek a felsőoktatásért

Jogunk és kötelességünk a környezeti nevelés!

Forrás: Lampert Bálint

Mindenkinek joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére.

(1995. évi LIII. törvény A környezet védelmének általános szabályairól. 54. §)

A környezeti nevelés értelmezése

- A környezeti nevelés egy folyamat, amelyben olyan világnemzedék nevelkedik fel, amely ismeri legtágabb környezetét is, törődik azzal, valamint annak problémáival.
- Ismeretekkel, készségekkel, attitűdökkel, motivációval és elkötelezettséggel rendelkezik, hogy
- egyénileg és közösségben dolgozzon a jelenlegi problémák megoldásain és az újabbak megelőzésén.
(Tbiliszi, 1977)

Fenntarthatóság

Forrása: <http://ekozig.homokhat.hu>

Megoldások keresése

Miért nehéz a megvalósítás?

- Nem érzékeljük a problémákat?
- Nem értjük a problémákat?
- Nem ismerünk megoldási módokat?
- Nem vagyunk motiváltak a megoldásban?

Környezeti nevelési ajánlás

- helyzetelemzés (statisztikák, érintettek érdekei);
- hazai és külföldi jó gyakorlatok; életszerű megoldási javaslatok bemutatása;
- döntéshozók számára bemutatni a civil szervezetek a környezeti nevelésben való részvételi lehetőségeit ;

Problémák a környezeti nevelésben

- nincs vagy kevés az aktív tevékenység az oktatásban;
- túl sok az elméleti, frontálisan feldolgozott anyag;
- SNI-s gyerekek sem maradhatnak ki a környezeti nevelésből;
- Mit tanítsunk?
- oktatás valamennyi szintjét át kell hatnia a környezeti nevelésnek;
- Kereszttantervi hatást (tantárgyi koncentrációt) nem használják ki kellően;
- módszertani kultúra fejlesztése (továbbképzés);
- újra visszahozni az iskolakertet az iskolákba;
- Mely területeken tudnak a civil szervezetek segíteni?

Civilek az óvodáért

- A hazai óvodákban a természet megismerésére, szeretetére, megóvására való nevelésnek „örökletes” hagyománya van; (intézmény nevelési program; továbbképzések)
- az egészségnevelés és a környezettudatosságra való nevelés összefonódása
- A civil szervezetek számos területen bekapcsolódnak az óvodai környezeti nevelésbe; az óvodák hagyományos „természetismereti” projektjeit új szemlélettel és új témákkal tudják kibővíteni (pl. háztartási hulladékok, ivóvíz, komposztálás, ökológiai fogyasztóvédelem)
- *A másik civil „sajátosság” inkább módszertani: gyakorlatiasak és projektközpontúak, „külső” szakértői segítséget tudnak nyújtani;*
- „zöld óvodák” hálózatának bővülése egy jó megoldás lenne
- *kevesebb programmal fordulnak az óvodák felé, mint amennyivel az iskolák felé.*

Civilek az óvodáért

- A már működő jó gyakorlatok propagálása, bevitele az óvodákba
- Az óvoda által szervezett zöld napon való civil részvétel
- „Ökopiac” szervezése a szülőknek
- Munkaközösségi foglalkozáson az óvodapedagógusoknak
- Civil székházban kiállítóhely biztosítása
- Erdei óvodában „szakemberi háttér” biztosítása
- Közös pályázatok óvodákkal

Civilek az óvodáért

- Tanfolyamok szervezése óvodapedagógusoknak, szülőknek.
- Óvodakert létesítésének,
- Egészséges életmódra neveléssel kapcsolatos ismeretek gyarapítása
- Civilek által meghirdetett rendezvényeken óvodapedagógusi segítség
- Óvodai tanösvény létesítésének segítése.
- Zöld óvoda hálózat bővítése
- **Javasolt tevékenységek:** *madárbarát kert; komposztálás; piaclátogatás; szelektív hulladékgyűjtés; papírgyűjtés; faültetés (Világfák kampány); papírmerítés; hulladék*

Civilek az általános és középiskolákért

- *Eltérő értékrendű gyerekek, az iskola feladat: alkalmazkodás és fejlesztés (fenntarthatóság szemlélet)*
- *minden tantárgyat szorosan össze kell kapcsolnia, át kell szőnie a fenntarthatósági szemléletnek; a problémák különböző szempontú megközelítése, a pedagógusok megfelelő képzettsége, lifelong learning,*
- *már a gyerekek is fogyasztók, (jól irányzott „csapdák”).*
- *A környezeti nevelési tevékenység során a gyermekek nem pusztán passzív figyelők, hanem aktív, gondolkodó résztvevők kell, hogy legyenek!*
- *IKT alkalmazása nemcsak lehetőség, hanem elvárás, de a közvetlen tapasztaltszerzés legalább ilyen fontos*
- *környezetérzékenység kialakítása a gyerekekben,*
- *A pedagógusok dolga, hogy érzékelhetővé, felfoghatóvá, sőt kézzelfoghatóvá tegyék ezeket a problémákat,*
- *A vidék életképessége is jelentősen függ az oktatástól.*

Civilek az általános és középiskolákért

- Tanárok nem megfelelő képzettsége, a környezeti nevelésért általában egy-egy személy érez elkötelezettséget.
- A tanárok folyamatos továbbképzésének anyagi támogatása nem megfelelő.
- Alapvető probléma a tanárok, diákok túlterheltsége; tananyag túlzott mennyisége.
- Ismertszerzés a hangsúlyos, nem pedig az alkalmazás
- A tanterv alapjai nem megfelelőek a környezettudatosság erősítése szempontjából.
- Módszertani kultúra fejlesztése szükséges: holisztikus, interdiszciplináris megközelítés, a kompetenciafejlesztéssel és az aktív, önszabályzó, szociális tanulás kialakításán keresztül.

Civilek az általános és középiskolákért

- Középiskola: környezetvédelmi szakmák alapozó tárgya; nem környezetvédelmi szakmák esetén: szakma specifikus környezetvédelmi ismeretek, illetve „zöld szemlélet” propagálása;
- A szakmák vizsgakövetelményeiben nem hangsúlyos, sok esetben hiányzik a környezetvédelem (vagy csak sematikus);
- A kerettantervekben bővülés 35-40-60-70%-ra
- Nem jellemzőek a környezetvédelmi szakkörök
- A környezetvédelmi oktatás színvonala a pedagógusi környezettől;
- A fenntarthatóság pedagógiájára való áttérés még nem történt meg.

Civilek az általános és középiskolákért

- Természetes anyaggal való tanórai munkák.
- Étel és energiapazarlás minimalizálása az iskolákon belül.
- Hulladéktermelés megdöbbenő mértékeinek megismertetése (kirándulás a legközelebbi folyékony és szilárd hulladékfeldolgozókhöz, lerakókhoz)
- Élettartam növelés a tárgyaknál.
- Növény- és állatgondozás testközelbe hozása (állatkerti/vadasparki foglalkozások, iskolakertek).
- Pénzt nem igénylő, ötletes, szabadtéri tanórák, foglalkozások (könnyebben rögzülő tudás, plusz, a több szabad levegőn töltött idő – nagyobb vitalitás – nagyobb szellemi teljesítőképeség).
- A célt tévesztő iskolai gyakorlatok feltárása, elhagyása (pl. a műanyag kupak gyűjtési akciók a szemétermelésre ösztönzőleg hatnak).
- Külső partnerségek (pl. intézményekkel, civil szervezetekkel, helyi vállalkozásokkal).

Civilek az általános és középiskolákért

Forrás: Lampert Bálint

Erdei iskola
Ökoiskola
Iskolakert

Civilek az általános és középiskolákért

- oktatóanyagok, segédanyagok, környezeti nevelési módszertan, játékok biztosítása
- tanórai foglalkozások megszervezése a hagyományos, tantermi szervezési formáktól eltérő módon (projektoktatás, erdei iskola, múzeumi foglalkozás, stb. formájában)
- A tanórai keretek közé anyag-eszköz-vagy időhiány miatt nem beszorítható foglalkozások, a különböző tananyagtartalmak feldolgozása meg tud valósulni akár iskolai helyszínen, akár a szervezet környezeti nevelési központjában;
- az elsajátított eszköztárat, jó gyakorlatokat a pedagógus „hazaviheti” és saját intézményében is alkalmazhatja.
- környezeti nevelési, természetvédelmi témájú továbbképzések a civil szervezetek szervezésében;
- a hasonló érdeklődésű és elkötelezett pedagógusok találkozásának elősegítése, a hálózatépítés.
- non formális és iskolarendszerű képzések összekapcsolása;
- hiteles értékrend, cselekvési minta, hozzáállás közvetítése; érdekképviselő
- Az önkéntesség egy terepe!

Civilek a felsőoktatásért

- A környezeti nevelés nem szorulhat csak a köznevelés rendszerébe;
- az egyetemekről kikerülő értelmiség szemlélete, attitűdjei a környezeti kérdésekhez (magánéletében, szakmájában);
- különösen fontos a gazdaságtudományok témakörében;
- a pedagógusképző intézmények kiemelkedő szerepűek;
- könnyű kapcsolódási pontokat találni a civil szervezetek és a felsőoktatás között.

Civilek a felsőoktatásért

- A, B és C típusú tantárgyak között szerepeljen a környezeti nevelés;
- Karok közötti tantárgyak hirdetése környezeti nevelés témakörben;
- a civil szervezetek szakmai anyagokkal, előadásokkal, terepi gyakorlatokkal segíthetik a hatékonyabb oktatás;
- Önkéntességi lehetőségek hallgatóknak: akciónapok; témasátrak; kutatások; gyerekprogramok;
- Konferenciák, szakmai napok közös szervezése;
- Közös pályázatok, pályázati konzorciumok;

Köszönöm a figyelmet.
